

# **ZÁPISNICA**

**z Konferencie zameranej na ľudové zvyky a tradície Poľsko-slovenského pohraničia,  
konanej dňa 26. augusta 2021 v Poprade**

Čas konania: 09<sup>00</sup> hod.

Miesto konania: veľká konferenčná miestnosť, MsÚ Poprad

Prítomní hostia: podľa predloženej prezenčnej listiny

## **Program stretnutia:**

### **09:00 – 09:30 hod.**

Slávnostné otvorenie konferencie (Ján Ferenčák – predseda Rady Združenia EUT)

### **09:30 -10:00 hod.**

Predstavenie DFS Maguráček pod vedením Juraja Švedlára (Kežmarok)

### **10:30 -11:30 hod.**

Predstavenie FS Oravan pod vedením Ľubomíra Jarolína (Nižná - Orava)

### **11:30 – 12:00 hod.**

Moderné prvky ľudovej kultúry v oblasti Oravy, Liptova, Spiša, Šariša a Podhália

### **12:00 – 13:00 hod.**

Predstavenie FS Ľubovňan pod vedením Aleny Konevalovej (Stará Ľubovňa)

### **13:00 – 14:00 hod.**

Predstavenie DFS Cindruška a FS Majerán pod vedením Eleny Jurenovej (Liptovský Hrádok)

### **14:00 – 14:30 hod.**

Slávnostné odovzdávanie cien víťazom výtvarnej súťaže pod názvom Euroregión „Tatry“ očami detí.

### **14:30 hod.**

Zakončenie konferencie

### **Slávnostné otvorenie konferencie**

Ján Ferencák, predseda Rady Združenia EUT, primátor mesta Kežmarok, poslanec NR SR otvoril konferenciu, privítal členov, pozvaných hostí zo Slovenska aj z Poľska, čestných členov, účinkujúce súbory a v neposlednom rade prítomných víťazov výtvarnej súťaže pod názvom Euroregion „Tatry“ očami detí, ktorá prebiehala od februára do júna. Následne odovzdal slovo Lívii Kredatusovej, poverenej riaditeľke Združenia EUT, aby predstavila program stretnutia.

### **Predstavenie Detského folklórneho súboru Maguráčik (Kežmarok)**

DFS Maguráčik vznikol v roku 1975. Od svojho vzniku zbiera a interpretuje najkrajšie zvyky, hry, piesne a tance goralov žijúcich pod Tatrami. V poslednom období spracováva i zvyky kežmarských remeselníkov z prvej polovice 19. storočia a tance iných regiónov Slovenska. Počas svojej existencie sa zaradil medzi popredné súbory na Slovensku o čom svedčí celý rad úspechov a ocenení. Účinkoval na najznámejších domácich festivaloch, prehliadkach a súťažiach. Je laureátom detského folklórneho festivalu v Prešove z roku 1985 a mnohonásobným účastníkom celoslovenského festivalu detských folklórnych súborov v Likavke, kde tohto roku dosiahol jedno z ďalších najvýznamnejších ocenení keď sa umiestnil v Zlatom pásme a získal Cenu za interpretáciu ľudovej hudby. Každoročne účinkuje na rôznych najvýznamnejších prehliadkach, festivaloch a vystúpeniach doma i za hranicami. Účinkoval v: Poľsku, Maďarsku, Bulharsku, Ukrajine, Česku, Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Grécku, Rakúsku, Litve, Fínsku, Cypre, Srbsku, Bielorusku, Rumunsku a Severnom Macedónsku. Niekoľkokrát spolupracoval so Slovenskou televíziou i rozhlasom. Je jedným z organizátorov Medzinárodného festivalu krojovaných bábik v Poprade a Kežmarku. Vedúcimi súboru sú Anna a Juraj Švedlárovci a vedúca ľudovej hudby Iveta Pavlíková.

### **Predstavenie Folklórneho súboru Oravan (Nižná)**

Folklórny súbor Oravan vznikol od roku 1952 spočiatku ako kultúrna úderka pri vzniku Lanárskych závodov v Nižnej, pomenovanie Oravan vzniklo v roku 1956 po príchode terchovského rodáka Milana Chvasteka, ktorý pôsobil v Nižnej ako učiteľ. Po skončení jeho pôsobenia na Orave v roku 1966 sa činnosť súboru prerušila a obnovila sa až v roku 1972. Súbor dlhé roky vyvíjal svoju činnosť pod záštitou Tesly Orava v Nižnej a Domu kultúry, od

roku 2004 je Oravan občianskym združením. Oravan ja nositeľom folklórnych tradícií nielen regiónu Oravy, ktorého meno nesie, ale vo svojej činnosti sa orientuje i na prezentáciu krojov, hudby i tanca iných regiónov Slovenska. Súbor sa podieľal na vzniku a stále aktívne spolupracuje na pôvodne regionálnom folklórneho festivale - Podroháčskych folklórnych slávnostiach v Zuberici – Brestovej, ktoré v lone Západných Tatier – Roháčov privítali tento rok svojich návštevníkov už po štyridsiatipiatykrát. Podroháčske folklórne slávnosti sa stali medzičasom festivalom s celoslovenskou pôsobnosťou i s hojnou účasťou významných zahraničných súborov. Za roky svojej činnosti sa v Oravane premlelo na sále takmer 400 tanečníkov, spevákov a muzikantov a súbor prežil s hojnou členskou základňou až do dnešných čias. Okrem domácich absolvoval súbor aj množstvo zahraničných vystúpení v takmer všetkých krajinách Európy, Izraeli, Spojených štátoch amerických a Brazílii. Získal rôzne domáce i zahraničné ocenenia a účinkoval pri viacerých rozhlasových, televíznych i filmových projektoch. V rámci svojich zahraničných aktivít získal súbor mnohé kontakty so zahraničnými súbormi, kde sa tieto pretavili aj do konkrétnej spolupráce pri výuke slovenských ľudových tancov. Niekoľko rokov takto Oravan spolupracuje so súborom Zaolží z Jablunkova (poľská národnostná menšina žijúca v ČR), Jánošík a Jánošíček z Brna (ČR), Kultúrno-umeleckým spolkom Ivana Brnika z chorvátskeho Jelisavca (potomkovia slovenských vystaľovalcov z Oravy a Kysúc). Oravan si v nasledujúcom roku pripomenie slávnostným programom a spoločenským stretnutím súčasných i bývalých členov 70. výročie svojich počiatkov a 50. výročie obnovenia činnosti. Ľudovú hudbu súboru v súčasnosti vedie Diana Orčíková, choreografom a umeleckým vedúcim je Ľubomír Jarolín.

### **Moderné prvky ľudovej kultúry v oblasti Oravy, Liptova, Spiša, Šariša a Podhália**

Po od prezentovaní dvoch folklórnych súborov nasledovala diskusia, v ktorej sa predstavili Juraj Švedlár, Ľubomír Jarolín, Alena Konevalová a Elena Jurenová. Diskutujúci sa zhodli, že miestna (lokálna, regionálna) kultúra je dnes nielen otvoreným, naliehavým, aktuálnym, ale aj trendovým problémom. Človek nestráca záujem o kultúru, ale práve naopak: zlepšovanie dostupnosti informácií je spojené aj s dôraznejším napĺňaním práva participovať vo svojom voľnom čase na kultúrnom živote lokality a regiónu. Všetci aktéri kultúrneho života zameriavajú svoje úsilie najmä na to, aby realizované aktivity a ponúkané služby a tovary oslovili čo najširšiu časť spoločnosti a vyvolali chuť život prežívať, nielen konzumovať. Kultúrne aktivity sú v konečnom dôsledku nasmerované na celkový rozvoj potenciálu každého človeka. Zdôrazňovanie významu kultúry pre spoločnosť je na jednej strane

pozitívnym signálom, na druhej strane zvyšuje očakávania voči všetkým, ktorí sa vo sfére kultúry pohybujú ako aktéri, realizátori, iniciátori či organizátori kultúrneho života. Najzaujímavejšou témou diskusie boli svadobné ľudové odevy. *„Staré svadobné rituály a kostýmy nie sú dnes také časté ako v minulosti, a predsa stále zostávajú v pamätiach našich starých rodičov. Nevesta bola stredobodom pozornosti na svadbe. Ako nositeľka života, musela byť chránená pred diabolskými silami, démonmi a čarodejnicami. Jeden zo spôsobov ako oklamať démonov bolo uskutočnenie scény, v ktorej nevesta čelila ženichovi, pripomínajúc mu jeho manželské sľuby atď. Scénka prezentovala folklórne divadlo a bola aj humorná aj vážna. Cieľom bolo podviesť démonov, že môžu ublížiť neveste a vykresľovalo to situáciu, že by mohli zabrániť manželstvu. Až do 17. storočia, svadobné kostýmy boli len zákonnou formou uzatváraného manželstva. Potom pri deklarácii v zhromaždení v koncile, sa manželstvá mohli stať sviatosťou. Odvtedy mohli byť manželstvá uzatvárané aj v kostoloch.“* uviedol Juraj Švedlár, vedúci Detského folklórneho súboru Maguráčik z Kežmarku. V závere diskusie sa účastníci zhodli, že žiadne iné európske krajiny nemajú také silné a rôznorodé ľudové tradície ako Slovensko. Nie je to prekvapujúce, pretože Slovensko je križovatkou obchodníkov aj turistov už celé storočia – prinášajú tovary a nápady mnohých kultúr a stimulujú tvorivosť nielen vo výrobe predmetov každodennej potreby, ale aj v oblasti zábavy a osláv. Slovenský ľudový tanec a hudobné skupiny (tanečné súbory), ako Slovenský štátny ľudový súbor (SLUK), Lúčnica, Šarišan z Prešova a iné, vystupujú po celom svete. Vystúpenia sa uskutočňujú počas celého roka, alebo počas mnohých ľudových festivalov. Ľudový tanec sa zachováva ako tradícia v slovenských dedinách, najmä cez sviatky, svadby a iné oslavy. Slovenská ľudová hudba využíva nezvyčajne až 5 odlišných druhov nástrojov. Najznámejšia je FUJARA – nástroj podobný FAGOTU, na ktorom tradične hrávajú pastieri. Stovky Slovákov dodnes vyrábajú fujary, píšťaly a husle.

### **Predstavenie Folklórneho súboru Ľubovňan (Stará Ľubovňa)**

Počas svojho pôsobenia od roku 1994 má FS ĽUBOVŇAN za sebou niekoľko vystúpení doma i v zahraničí. Pôsobí pri gymnáziu Terézie Vansovej v Starej Ľubovni a jeho členmi sú najmä študenti gymnázia a jeho absolventi. Zúčastnil sa na niekoľkých medzinárodných folklórnych festivaloch z ktorých možno spomenúť najmä festivaly na Ukrajine, v Číne, Turecku, Rusku, Francúzsku Portugalsku, Taliansku či Azorských ostrovoch. V rámci Slovenska vystupoval na rôznych kultúrnych podujatiach nielen v rámci okresu Stará Ľubovňa ale i jeho širšom okolí. Z folklórnych festivalov na Slovensku to boli napríklad

festivaly v Kamienke, v Ždiari, v Chmelnici, Bajerovciach, Krivanoch a i. V roku 2019 získal 1. miesto na medzinárodnom festivale choreografii tancov Snežný Oskar. Okrem týchto vystúpení často vystupoval na podujatiach organizovaných družobnými mestami Starej Ľubovne a to na festivale Vsetínsky krpec vo Vsetíne (ČR), V Novom Sonči (PL), V Biograde (Chorvátsko). V spolupráci z RTVS natočil 2 videoklipy, ktoré boli odvysielané v relácii Kapura a tohto roku v spolupráci s časopisom Slovenka a televíziou TA3 sa zúčastní na podujatí Deň Kroja.

### **Prestavenie Folklórneho združenia Cindruška a Majerán**

**Detský folklórny súbor Cindruška** vznikol v lete 2008 s cieľom uchovať, interpretovať ľudové zvyky a tradície regiónu Liptov. Spoznávať hudobný a tanečný folklór aj iných regiónov Slovenska. Viest' deti, mladých ľudí k úcte ku kultúrnemu dedičstvu v prostredí, v ktorom žijú. Súbor vznikol z iniciatívy rodičov malých tanečníkov, ktorí sa aj naďalej aktívne zapájajú do jeho činnosti spoluprácou pri príprave krojov, organizačnom zabezpečení vystúpení, napomáhajú pri tvorbe programu a smerovaní súboru. DFS Cindruška úzko spolupracuje so Základnou umeleckou školou v Liptovskom Hrádku, a poskytuje pre „súboristov“ – žiakov školy tanečnú prax formou verejných vystúpení. Prihlásenie do Cindrušky je spojené s priímacími skúškami v ZUŠ, ktoré sa konajú väčšinou v apríli. Cindruška je dievockým tancom odzemkového charakteru. Tancoval sa s malými obmenami vo všetkých hornoliptovských lokalitách. Tancoval sa na pieseň „Hej, cindruška, cindruška“ najmä na priadkach v kúdelných izbách, keď dievky boli usedené a chceli sa trochu rozhýbať, ale aj zabaviť. Nosným tanečným motívom bolo skákanie v drepe. Priebeh tanca: Na pomínanú pieseň začali dievky chodiť po kruhu obyčajnou chôdzou. Na každú dobu 1 krok. Pri každom kroku tlesknú v pokrčení predpažmo. Po dospievaní jednej slohy skočia do drepu a poskakujú v drepe obdobne – na každú dobu 1 skok. Pritom môžu mať ruky voľne upažené, alebo raz jednu a raz druhú zdvihnú obtakt hore nad hlavu s vytočením dlane von. Často aj tleskajú tak, že na 1. dobu tlesknú pred sebou a na 2. dobu za chrbtom. Niekedy sa poskokmi vrtia okolo svojej osi. Asi 4 poskoky na 1 obrat o 360 stupňov. Keď sú unavené prejdú znovu do chôdze po kruhu, alebo keď netancujú všetky naraz, ale len dvojice, tak ich vystriedajú dievčatá iné. **Folklórny súbor Majerán** vznikol v roku 2015 pre bývalých absolventov ZUŠ a súčasne členov DFS Cindruška. Víťaní sú aj mládežníci, ktorí majú chuť tancovať a študujú v Liptovskom Hrádku a okolí. Repertoárom súboru sú tance a spevy z Horného Liptova, ale aj

s ostatných folklórnych regiónov Slovenska – Podpoľanie, Zemplín, Šariš, Horehronie. „Majerán“ – je aj tzv. rozmajrín – zelená vetvička v svadobnom pierku.

### **Slávnostné odovzdanie cien víťazom výtvarnej súťaže pod názvom Euroregion „Tatry“ očami detí**

Posledný bod programu bol zameraný na odovzdávanie cien víťazom výtvarnej súťaže pod názvom Euroregion „Tatry“ očami detí. Lívia Kreatusová informovala účastníkov, že Združenie Euroregion Tatry v Kežmarku v spolupráci so Zväzkom Euroregion „Tatry“ v Nowom Targu vyhlásilo dňa 15. februára 2021 výtvarnú súťaž Euroregion „Tatry“ očami detí, ktorá prebiehala do 30. júna 2021. Do súťaže bolo zaslaných spolu 429 prác rôznych vekových kategórií od materských škôl až po stredné školy. Tieto práce boli postupne zverejňované na webovej stránke Združenia a posledné dva týždne prebiehalo hlasovanie prostredníctvom facebooku o najkrajší obrázok. Porota v zložení troch slovenských členov (Carmen Kováčová, riaditeľka Galérie u Anjela, Eva Končeková, akademická maliarka, Gabriela Kantorková, bývalá riaditeľka Mestského kultúrneho strediska v Kežmarku) a troch poľských členov (Miloš Handak, Kierownik Działu Projektów Parasolowych Program Interreg V-A PL-SK 2014-2020, Anna Dziubas, Kierownik Galerii Sztuki „Jatki“, Anna Ozorowska, pracownia reklamowa) to vôbec nemali ľahké. Spoločne rozhodli o víťazoch a udelili aj dve špeciálne ceny poroty.

V kategórii **materské školy** porota vybrala:

1. Basia Nenko
2. Jan Fryzlewicz
3. Phuong Chi Trinh

V kategórii **základná škola 1.-4. ročník** porota vybrala:

1. Terézia Kurňavová
2. Gosia Kasniak
3. Karolina Krauzowicz
4. Marianna Galajdová

V kategórii **základná škola 5.-9. ročník** porota vybrala:

1. Sabína Gurovičová

2. Viktoria Fryzlewicz
3. Karolina Mertens
4. Veronika Koľová

Porota pri druhej kategórii udelila netradične dve tretie miesta vzhľadom na množstvo a kreativitu zaslaných prác.

V kategórii **stredné školy** porota vybrala:

1. Andrea Lorenčíková
2. Ivan Kollárovič

Špeciálnu cenu získala práca účastníčky Júlie Ďurasovej z Popradu a cena poroty bola udelená pre Katarzynu Budzyk. Združenie Euroregion Tatry sa rozhodlo udeliť samostatnú cenu „o najkrajšie výtvarné dielo“ prostredníctvom internetového hlasovania, ktorú získal Michal Kita s počtom hlasov 1 385.

P. Ferencák spolu s p. Líviou Kredatusovou slávnostne odovzdali diplomy a ceny štyrom účastníkom výtvarnej súťaže, ktorí si ich osobne prevzali na Konferencii na Mestskom úrade v Poprade (Mariana Galajdová, Ivan Kollarovič, Júlia Ďúrasová a Michal Kita). P. Lívia Kredatusová uviedla, že ostatní výhercovia si môžu ceny vyzdvihnúť v kancelárii Združenia EUT v Kežmarku. P. Ferencák poďakoval všetkým účastníkom výtvarnej súťaže Euroregion „Tatry“ očami detí a ešte raz zablahoževal všetkým výhercom. Taktiež poďakoval všetkým prítomným za účasť a pozval ich na obed do hotela Satel.

V Poprade dňa 26.08. 2021

Zapísala: Ing. Lívia Kredatusová